

Bedrijfseconomische analyse biologische cranberry in Nederland

Onderdeel van project 'Ketenontwikkeling biologische cranberry's in Nederland'

Auteurs: N.J. Jukema (PPO)
A. Netjes (LEI)

Februari 2007

© 2007 Wageningen, Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving.

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V. is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Opdrachtgever: LNV/Taskforce Marktontwikkeling Biologische Landbouw
Programma: co-innovatieprogramma 'Biologische afzetketens' WUR/DLO

Deelnemers: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO)
Landbouw Economisch Instituut (LEI)
Agrotechnology & Food Sciences Group (AFSG)
Berrico FoodCompany b.v.
BeSNederLand b.v.
Wezo groep n.v.
Fruitbedrijf Goense

Projectnummer: 3250031800

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.
Akkerbouw, Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten
Adres : Edelhertweg 1, Lelystad
: Postbus 430, 8200 AK Lelystad
Tel. : 0320 – 29 11 11
Fax : 0320 – 23 04 79
E-mail : info.ppo@wur.nl
Internet : www.ppo.wur.nl

Inhoudsopgave

pagina

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding onderzoek	5
1.2	Doelstelling onderzoek	5
1.3	Werkwijze onderzoek	5
2	BEDRIJFSECONOMIE VAN DE TEELT VAN CRANBERRY'S	7
3	BEDRIJFSECONOMISCHE BEREKENINGEN	9
3.1	Invloed van de Kg opbrengst op inkomen en financierbaarheid	10
3.2	Invloed van de prijs op inkomen en financierbaarheid	12
4	CONCLUSIES	15
	BIJLAGE 1: TEELTPLAN EN EEN BEDRIJFSBEGROTING.....	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V. (PPO), onderdeel van Wageningen UR, is begin 2006 in samenwerking met het Landbouw Economisch Instituut (LEI), Berrico FoodCompany b.v., *BeSNederLand* b.v., Wezo groep n.v. en Fruitbedrijf Goense gestart met een onderzoek naar de ontwikkeling van een keten van biologische cranberry's in Nederland. Eind 2006 is Agrotechnology & Food Sciences Group (AFSG) tevens betrokken bij het project.

Het onderzoek is mede mogelijk gemaakt door het co-innovatieprogramma 'Biologische afzetketens' van WUR/DLO, dat gefinancierd wordt door het ministerie van LNV. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, business unit Akkerbouw, Groene ruimte & Vollegrondsgroenten coördineert het onderzoek, dat een looptijd heeft van anderhalf jaar. In deze rapportage wordt verslag gedaan van het bedrijfseconomische onderzoek. Het bedrijfseconomische onderzoek naar biologische cranberry's in Nederland is één van de vijf deelonderzoeken van het project.

1.2 Doelstelling onderzoek

De doelstelling van het bedrijfseconomische onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de volgende bedrijfseconomische aspecten van de teelt van biologische cranberry's in Nederland:

- Arbeidsinkomen
- Besparingen
- Liquiditeitstoename
- Invloed prijs op inkomen en financierbaarheid

1.3 Werkwijze onderzoek

Om de bedrijfseconomische aspecten van de teelt van biologische cranberry's te kunnen bepalen zijn uitgangspunten verzameld en berekeningen gemaakt met behulp van het rekenmodel Bedrijfs Economisch Advies (BEA). Er is gerekend voor een bedrijf van 6 ha, 9 ha en 15 ha.

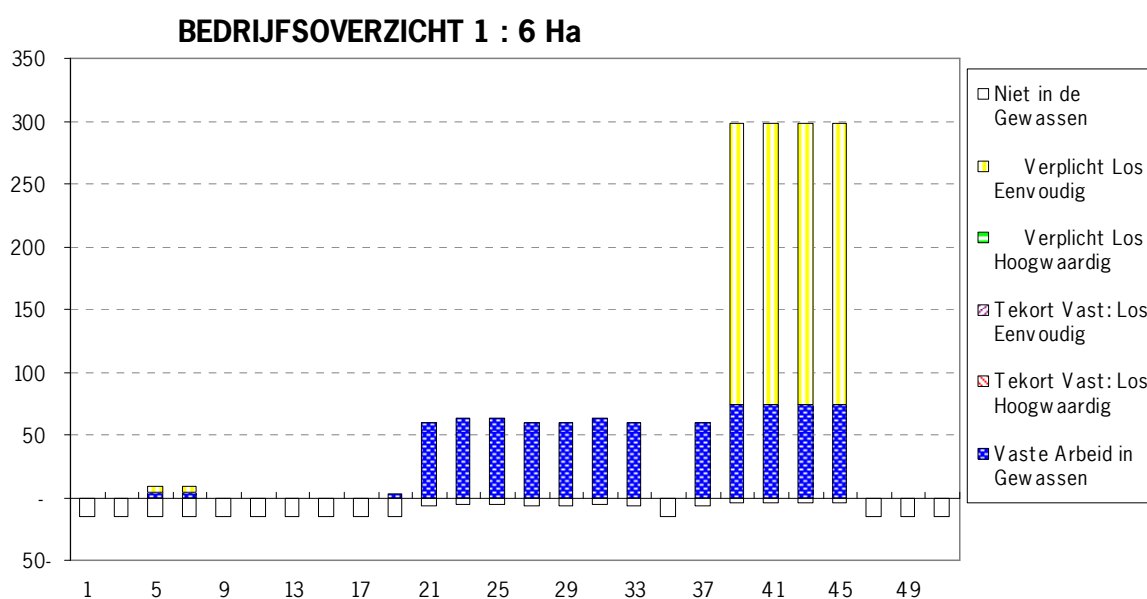
De bedrijfseconomische uitgangspunten zijn verzameld op basis van informatie die aangeleverd is door:

- Bedrijfslevenpartijen van het project 'Ketenontwikkeling biologische cranberry's in Nederland'
- Dierking (cranberry teler in Duitsland)
- Inzichten van onderzoekers van LEI en PPO

2 Bedrijfseconomie van de teelt van cranberry's

Om te bepalen wat er verdiend kan worden met de teelt van biologische cranberry's zijn uitgangspunten verzameld en berekeningen gemaakt met behulp van het rekenmodel Bedrijfs Economisch Advies (BEA). Er is gerekend voor een bedrijf van 6 ha, 9 ha en 15 ha.

In BEA kan een bouwplan van diverse gewassen worden ingevuld, met daarbij een opgave van alle kosten op een bedrijf. Zo is een werktuigenlijst gemaakt en zijn de jaarkosten daarvan ingeschat. Er is uitgegaan van pachtgrond en gebruikelijke kosten bij de gekozen bedrijfsgrootte voor alle andere kostenposten. Er is tevens een arbeidsbegroting opgesteld. De arbeidsbegroting laat zien hoeveel werk door de ondernemer zelf verricht kan worden. De overige arbeidsbehoefte moet door anderen geleverd worden. Dit kan in de praktijk door familie of partners geleverd worden. In dit geval is er van uit gegaan dat de arbeidstekorten worden ingevuld door in te huren mensen. Dat kan door mensen met een laag tarief (€10,- per uur) of een hoog tarief (€ 35,- per uur voor gekwalificeerd werk). Dit zijn behoorlijke tarieven, dat kan nog meevallen. Op het bedrijf van 6 ha komt een arbeidstekort van 900 uur voor tijdens de oogst. De ondernemer heeft 800 uur nodig voor de cranberry's, dat is nog geen volledige baan, vooral doordat het piekwerk is.

Figuur 1. Arbeidsfilm voor het bedrijf van 9 hectare.

Ter illustratie is hier één van de arbeidsbegrotingen weergegeven, namelijk die voor een bedrijf van 9 hectare.

Op de x-as van figuur 1 zijn de weken van het jaar te zien (per 2 weken, van week 1+2 tot week 51+52). Het is gemakkelijk te zien dat cranberry's een gewas is met een arbeidspiek tijdens de oogst. Buiten de oogst is er ruimte voor andere activiteiten. Het onderste blokje toont de tijdsbesteding van de ondernemer. In een drukke tweeweekse periode werkt de ondernemer tot maximaal 100 uur per 2 weken. Een nog grotere arbeidsbehoefte wordt afgedekt door personeel in te huren. Er blijkt bij 9 hectare een gering tekort te zijn aan hoogwaardig personeel in 4 van de 2-weekse perioden. Verder is er een groot tekort aan personeel voor eenvoudig werk.

Op het bedrijf van 15 hectare zijn de tekorten 770 uur aan hoogwaardig werk en 2260 uur voor eenvoudig werk.

3 Bedrijfseconomische berekeningen

Om te bepalen hoeveel er verdiend kan worden en hoe het resultaat zal zijn nadat overal rekening mee gehouden is, worden in de bedrijfseconomie meerdere begrippen gebruikt. Hier wordt eerst uitgelegd wat de begrippen 'Arbeidsinkomen', 'Besparingen' en 'Liquiditeitstoename' betekenen. Vervolgens worden in grafieken de resultaten weergegeven.

Als eerste is het arbeidsinkomen berekend. Hiervoor is de aanname gemaakt dat het bedrijf 30 jaar met dezelfde planten doorgaat. Verder dat het bedrijf elk jaar evenveel produceert, ofwel dat er elk jaar ééndertigste van de oppervlakte wordt aangeplant en dus alleen maar geld kost. Eéndertigste van de oppervlakte is in z'n tweede productiejaar, etc. Op deze manier is te bepalen hoeveel het bedrijf in een continue situatie kan opleveren. Het arbeidsinkomen is een kengetal dat iets zegt over de winstmogelijkheden van een bedrijf. Het zegt echter niet genoeg over de financiering en of de eigenaar er van rond kan komen. De resultaten kunnen van bedrijf tot bedrijf nogal verschillen, zijn er grote schulden of niet, hoe hoog zijn de privé-uitgaven, etc. De besparingen geven aan of er vermogen overblijft nadat privé-verplichtingen, waaronder belastingen, zijn betaald.

In de liquiditeitstoename is te zien of het bedrijf in staat is op tijd herinvesteringen te doen en de financieringslasten op te brengen. Het is een goede gewoonte om alledrie kengetallen te bekijken om een afgewogen oordeel over elk van de plannen te kunnen geven. In principe moeten alle drie kengetallen positief zijn.

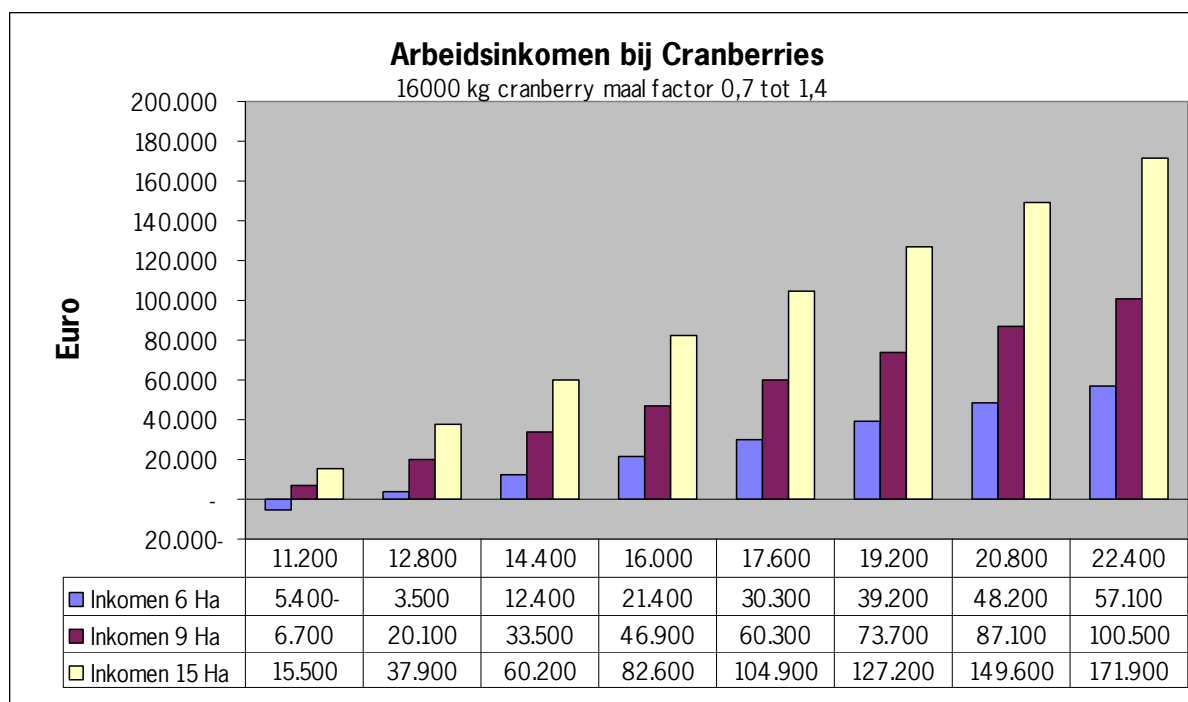
In de berekeningen is voor 2 belangrijke kengetallen met een range van getallen gewerkt, om te zien hoe groot hun invloed is op het eindresultaat. Dat zijn de kg opbrengst en de prijs per kg. De kg opbrengst wordt op basis van informatie uit Noord Amerika geschat op 16.000 kg per hectare voor een gewas in volle productie. Dat opbrengstniveau wordt bereikt vanaf het tiende jaar. De productie is als volgt berekend:

- Jaar 1 en 2 : niets
- Jaar 3 : 1.300 kg
- Jaar 4 : 3.000 kg
- Jaar 5 t/m 9 : 10.000 kg gemiddeld
- Jaar 10 t/m 30 : 16.000 kg
- Snoei jaren : - 10 % (één keer per 4 jaar)

De prijzen zijn door de leden van de werkgroep zelf verzameld. Er is geen zekerheid over de uiteindelijk te behalen prijs. De inschatting is dat voor het verse product € 1,81 te verwachten is, voor het verwerkte product € 1,44. In de begroting is als standaard € 1,50 aangehouden. Doordat in de grafieken de resultaten van een range van prijzen is af te lezen, is makkelijk in te zien wat de invloed van de prijs op het resultaat zal zijn.

In de figuren 2, 3 en 4 is te zien wat de invloed is van 70%, 80%, ... tot 140% van die 16.000 kg. Hieruit blijkt dat het bedrijf toch wel 9 hectare groot moet zijn om bij een opbrengst van 16.000 kg een inkomen van €46.900,- te genereren.

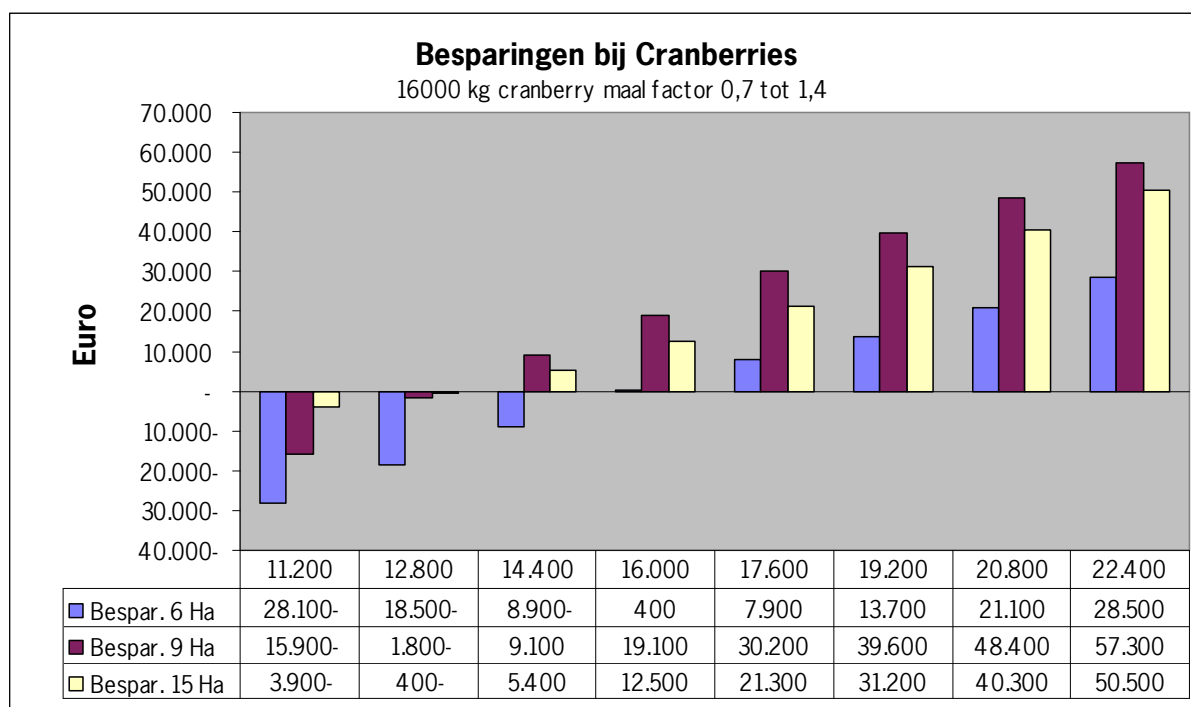
3.1 Invloed van de Kg opbrengst op inkomen en financierbaarheid

Figuur 2. Arbeidsinkomen bij verschillende bedrijfsgroottes en kg opbrengsten. Prijs € 1,50 gemiddeld per kg.

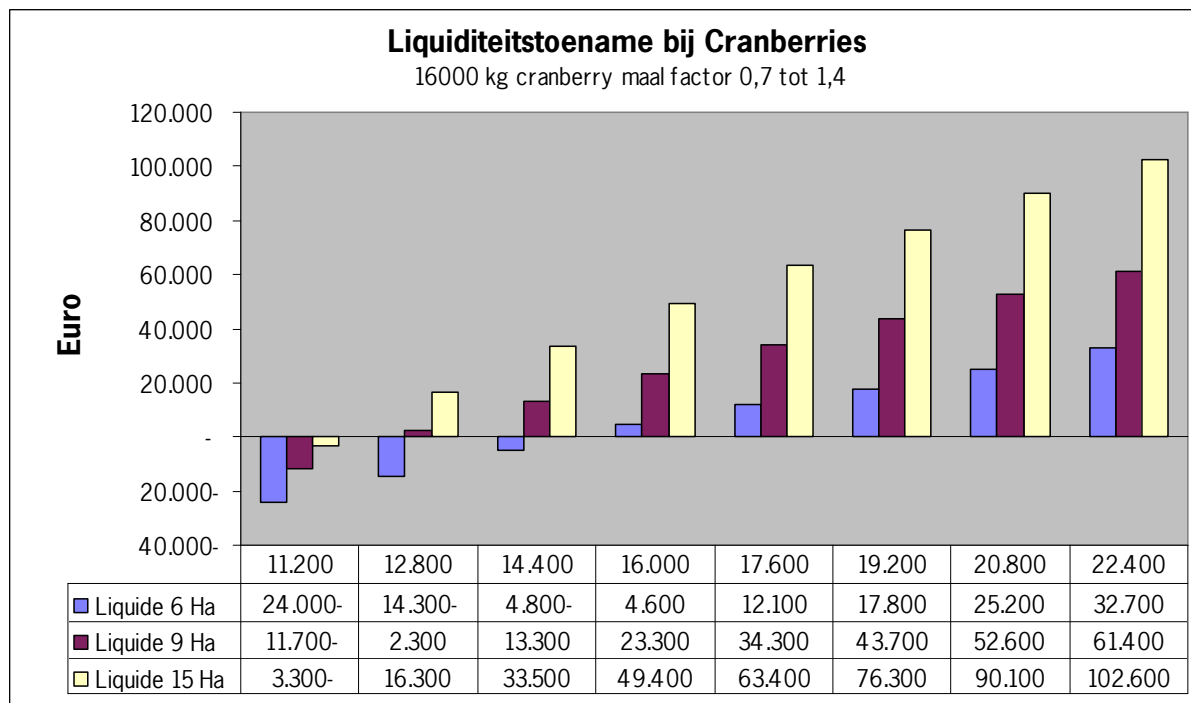
In figuur 2 staat op de x-as de kg opbrengst. In het midden ziet u de standaardopbrengst van 16000 kg per hectare. In het meest linkse vakje ziet u 70 % hiervan, dat is 11.200 kg, etc.

In de drie regels daaronder is te zien wat het inkomen is bij een bedrijfsgrootte van 6 ha, 9 ha en 15 ha. De grafiek erboven geeft dezelfde getallen grafisch weer. Bij een bedrijf van 6 hectare moet het hoofdgewas dus 20.000 kg of meer opbrengen om er een volledig inkomen uit te halen. Indien 15 ha geteeld wordt is 14.400 kg (van € 1,50) al genoeg om een inkomen van €60.200,- te behalen. Een groot bedrijf en een goede kg opbrengst kunnen tot een zeer hoog inkomen leiden.

Figuur 3. **Besparingen bij verschillende opbrengsten in kg product per hectare. Prijs € 1,50 gemiddeld per kg.**

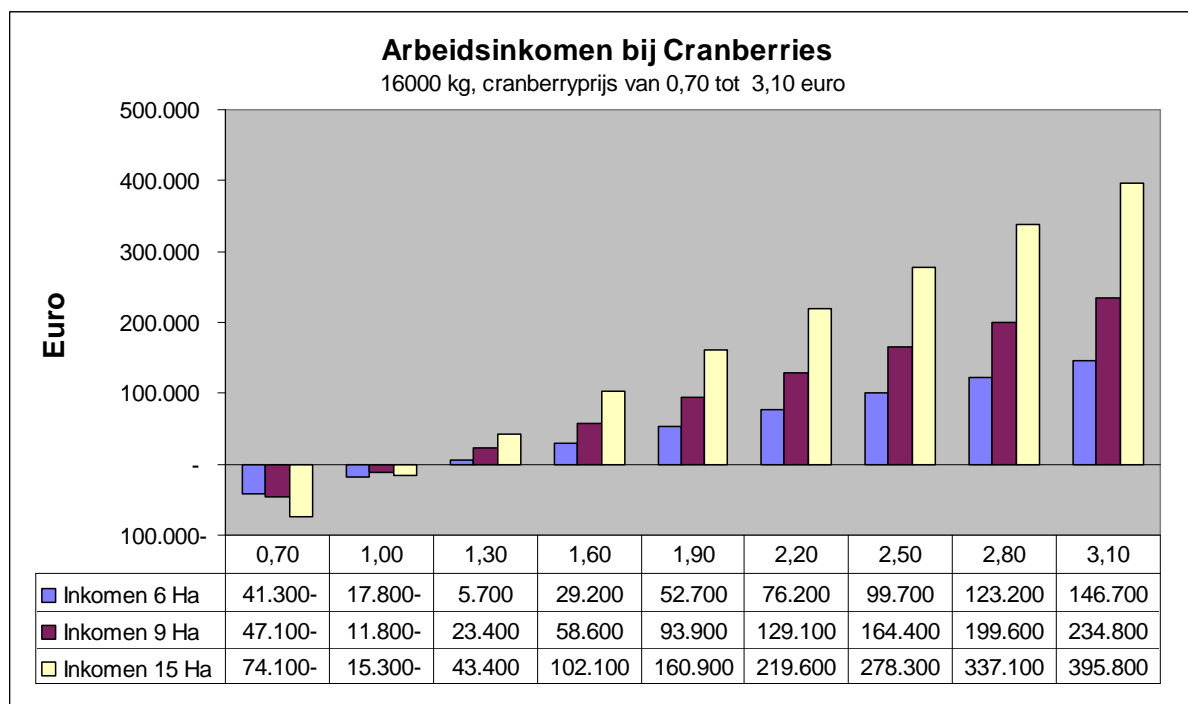
In figuur 3 is af te lezen dat bij een bedrijf van 9 ha cranberry's het eigen vermogen met € 19.100 per jaar groeit bij een opbrengst van 16.000 kg.

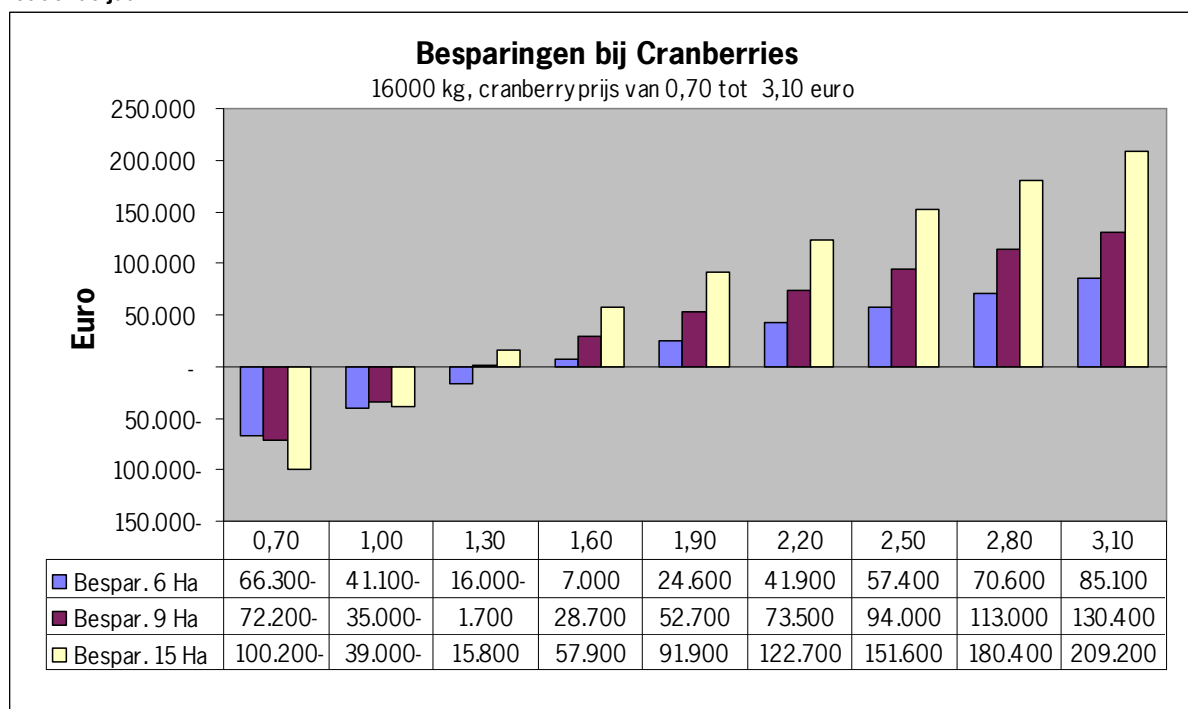
Figuur 4. **Liquiditeitsverloop bij verschillende opbrengsten in kg product per hectare. Prijs € 1,50 gemiddeld per kg.**

In figuur 4 is af te lezen dat bij een bedrijf van 9 ha en een opbrengst van 16.000 kg aan het eind van het jaar €23.300 meer in kas is dan een jaar eerder. Dat is een gunstige waarde, die kan heel anders uitkomen al het bedrijf grote schulden heeft waarop veel wordt afgelost. Van een aflossing 'wordt je niet armer', maar de liquide middelen moeten er wel zijn, anders moet het aflostempo naar beneden.

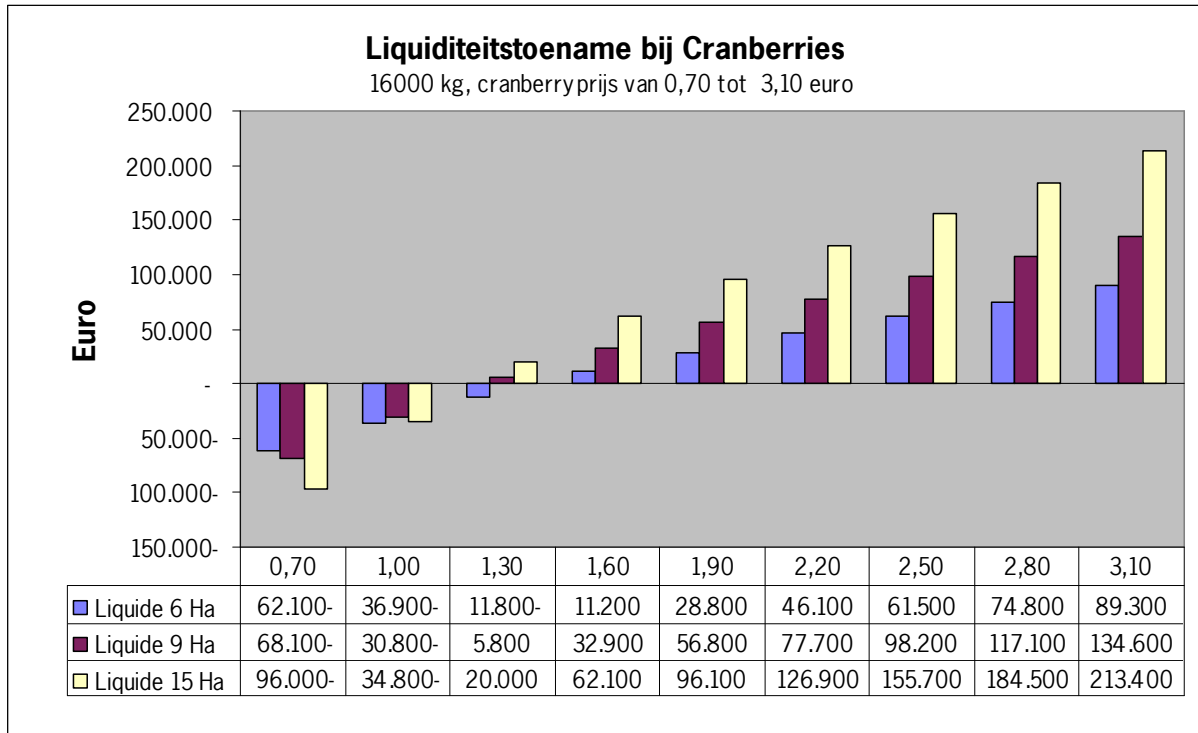
3.2 Invloed van de prijs op inkomen en financierbaarheid

Figuur 5. **Inkomen bij verschillende prijzen (van € 0.60 tot € 3,-) per kg product, bij een productie van 16000 kg vanaf het tiende jaar**

Figuur 6. **Besparingen bij verschillende prijzen (van € 0.60 tot € 3,-) per kg product, bij een productie van 16000 kg vanaf het tiende jaar**

Figuur 7. Liquiditeitsverloop bij verschillende prijzen (van € 0.60 tot € 3,-) per kg product, bij een productie van 16000 kg vanaf het tiende jaar

4 Conclusies

Met de gemiddelde prijs van €1,50,- per kg en een opbrengst van 16.000 kg per hectare vanaf het tiende jaar zien de perspectieven er zonnig uit bij een bedrijfsoppervlakte van minstens 5 ha. De cranberry's zouden geteeld kunnen worden naast andere activiteiten op het bedrijf. In dat geval is wellicht een lager inkomen vanuit de cranberry's ook nog acceptabel.

De perspectieven voor cranberry's zijn momenteel gunstig, het imago is goed en de afzetmogelijkheden nemen nog steeds toe. Maar als de inkomensmogelijkheden inderdaad gerealiseerd worden dan gaat het aantal aanbieders toenemen. Deze resultaten zijn beter dan het gemiddelde resultaat voor de meeste akkerbouwgewassen zodat velen op een gewas met dit inkomensperspectief zitten te wachten.

De grootste kostenpost wordt veroorzaakt door arbeid. Wellicht zijn er in de toekomst nog mogelijkheden de benodigde arbeid terug te brengen.

De grootste bedreiging wordt gevormd door de aantrekkingskracht van zulke goede perspectieven. Dit is een nichemarkt die snel overvoerd kan worden. Het lijkt dan ook van belang niet alleen op de versmarkt te mikken, maar direct ook alle andere mogelijkheden om het product het jaar rond te kunnen afzetten te gaan benutten.

BIJLAGE 1: teeltplan en een bedrijfsbegroting

TEELTPLAN GEWAS	AANTAL EENHEDEN			Eenheid	Samenvatting resultaat			
	Huid. Sit.	9 Ha	15 Ha		Bruto	Tg.Kosten	Netto EM	Netto LW
Plantjaar	0,20	0,30	0,50	Ha	-	19.335	14.735-	19.335-
Teeltjaar-2	0,20	0,30	0,50	Ha	-	3.245	445-	3.245-
Teeltjaar-3	0,20	0,30	0,50	Ha	2.000	5.332	468	3.332-
Teeltjaar-4t/m9	1,00	1,50	2,50	Ha	15.120	4.865	11.855	10.255
Snoei-jaren min 10%	1,15	1,73	2,88	Ha	21.600	12.039	11.561	9.561
Volle Teeltjaren	3,25	4,88	8,13	Ha	24.000	11.262	14.738	12.738
	+ -----	+ -----	+ -----					
Totaal betaalde grond	6,00	9,00	15,00		15.680	14.020	5.860	1.660

BEDRIJFSBEGROTING					9 Ha
aantal cq hectares	product	Bruto per eenheid	totaal bruto	Saldo per eenheid	totaal saldo
0,30	Plantjaar	-	-	19.335-	5.801-
0,30	Teeltjaar-2	-	-	3.245-	974-
0,30	Teeltjaar-3	2.000	600	3.332-	999-
1,50	Teeltjaar-4t/m9	15.120	22.680	10.255	15.383
1,73	Snoei-jaren min 10%	21.600	37.260	9.561	16.492
4,88	Volle Teeltjaren	24.000	117.000	12.738	62.096
-	EU Toeslagrechten		-		-
	Bedrijfsmatige Neveninkomsten		-		-
	Kwantum kortingen		261		261
9,00	Totalen		177.801	(a)	86.459
9,00	Cultuurgrond + ,00 Ha erf, etc.				

NIET-TOEGEREKENDE KOSTEN						
	hoeveel- heid	overige kosten		afschrijvingen		Totaal bedrag
		tarief	bedrag	in %	bedrag	
grond in eigendom	-	-	-			-
erfpachtgrond	-	-	-			-
pacht en huur grond	9,00	500	4.500			4.500
drainage/ verhardingen	110.000	1,00%	1.100	3,00%	3.300	4.400
algem-/groenbemesting	9,00	10	90			90
algemeen loonwerk	9,00	10	90			90
.. . . .	-	0,00%	-	0,00%	-	-
gebouwen/installaties	29.000	1,00%	290	3,00%	870	1.160
- Nieuwe gebouwen	-	0,00%	-	0,00%	-	-
machines	191.000	4,50%	8.595	8,00%	15.280	23.875
- nieuwe machines	-	4,50%	-	8,00%	-	-
brandstoffen	9,00	-	-			-
tekort arbeid hoogw.	-	35	-			-
tekort losse arbeid	-	10	-			-
vaste medewerker	-	35.000	-			-
algemeen (5.000)+	9,00	50	450			5.450
			+ -----		+ -----	+ -----
			20.115		19.450	
Totaal niet-toegerekende kosten (b)						39.565

BedrijfsEconomisch Arbeidsinkomen (a-b)	46.894
Betaalde rente	3.379
Fiscaal inkomen	43.515